

เทคนิคและการสร้างสรรค์ทำนองแคนลายใหญ่
The Technical Creative Playing Khaen Mouth
Organ Style Lai Yai

พงศพร อุปนี¹

Pongsaporn Upani

สุรพล เนสุสินธุ์²

Surapon Nesusin

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master of Music Program in Music, Faculty of Fine
and Applied Arts, Khon Kaen University
(E-mail: Pongsapon_on@hotmail.com)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor, Music, Faculty of Fine and
Applied Arts, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เพื่อศึกษาเทคนิคและการสร้างสรรค์ทำนองแคนขนาดใหญ่ และการเป่าแคนในเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการบรรเลงโดยศึกษาตัวอย่างจากลายแคน หมอแคนสมบัติ สิมหล้า และหมอแคนบัวทอง ผาจง เพื่อนำลายแคนหมอแคน ทั้ง 2 ท่าน มาวิเคราะห์การใช้เทคนิคต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า เทคนิคการเป่าแคน จากหมอแคนทั้งสองท่านนั้น มีความแตกต่างกันในการใช้ ลม ลิ้น ทำนอง นั้น จะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว หมอแคนสมบัติ สิมหล้า จะมีลูกเล่นมากกว่า หมอแคนบัวทอง ผาจง เพราะหมอแคนสมบัติ สิมหล้าเป็นผู้ที่ชอบฟังเพลง จึงมี ทำนองที่คิดได้หลากหลาย ส่วนหมอแคนบัวทอง ผาจง บรรเลงแบบดั้งเดิมไว้ เพราะไม่มีทำนองที่ฟังแล้วแปลกหู การเป่าแคนแบบเรียบง่ายจังหวะคงที่ ด้านรูปแบบการสร้างสรรคฺลายแคนขนาดใหญ่ เป็นการสร้างสรรค์ตัวอย่างและที่ได้นำมา สร้างสรรคฺลายใหญ่ คือ การเกริ่นขึ้นแคน การอ่านหนังสือแคนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้บันทึกโน้ตไทยและโน้ตสากล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในด้านอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ: ทำนองแคน, เทคนิค, การสร้างสรรค์

Abstract

This study aims to investigate technics and creations of Khaen intonation played by two distinguished Khaen players, Mr. Sombut Simla and Mr. Buahong Phajuang. The analysis examined the factors that made Khaen have smooth and nice intonation, for instances, blowing, tonguing, fingers, and level of intonation, emotion of player, and rhythm. The findings shown that the two Khaen players have different Khaen playing approaches, especially blowing, tonguing, and rhythm. Mr. Sombut has more tactics than Mr. Buahong because he liked listening to music. This allowed him to learn and absorb technics and rhythm from music. In contrast, Mr. Buahong likely played

Khaen in a classical way. Playing Khaen in his style did not produce a creative rhythm. Nevertheless, these findings help create new patterns for Khaen players. For creative pattern, a researcher employed the technics from both Khaen players to develop new Khaen Lai Yai playing styles. In addition, a researcher created Thai notation and international notation for Education.

Keywords: Design Patterns, Techniques, Creativity

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ อีสาน เป็นภาคที่มีวัฒนธรรมการเล่นและการแสดงดนตรีพื้นบ้านเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมนั้น แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มวัฒนธรรมโคราช 2) กลุ่มวัฒนธรรมกันตริ้ม และ 3) กลุ่มวัฒนธรรมหมอลำหมอลำแคน (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526) โดยแต่ละกลุ่มมีภาษาเป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์ ซึ่งวัฒนธรรมโคราชใช้ภาษาโคราช วัฒนธรรมกันตริ้มใช้ภาษาท้องถิ่น (เขมร ถิ่นไทย) สำหรับวัฒนธรรมหมอลำหมอลำแคนใช้ภาษาอีสาน (ลาว ถิ่นไทย) ซึ่งภาษามีความสอดคล้องกับภูมิประเทศที่อยู่อาศัย เช่น กลุ่มวัฒนธรรมโคราช และกันตริ้ม อยู่อีสานตอนล่าง ตั้งแต่จังหวัด นครราชสีมา ถึงศรีสะเกษ ส่วน กลุ่มวัฒนธรรมลาว ได้แก่ จังหวัดทางอีสานตอนบน ตั้งแต่ขอนแก่น ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของอีสาน วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาหลายประการต่อดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน โดยมีปัจจัยหลายประการที่สำคัญๆ คือ ผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด วิธีการ เทคโนโลยี เวลา รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบสนับสนุน (สมจิตร์ พ่วงบุตร, 2531)

วิธีการพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้านทำได้หลายวิธี โดยปล่อยให้ตามวิถีธรรมชาติโดยไม่ต้องสนใจกับสภาพที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนไป และ อีกวิธี คือ การเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้ดูแล ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ในสิ่งที่ควรอนุรักษ์ สิ่งที่ควรทิ้ง ส่วนใดที่ควรปรับ ควรเสริม ควรสร้างสรรค์

ขึ้นมาใหม่ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านทุกประเภทหากจะให้ดำรงคงอยู่ต้องมีการปรับและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดการเสี่ยงต่อการเสื่อมสูญ (ธรรมจักร พรหมพัว, 2544)

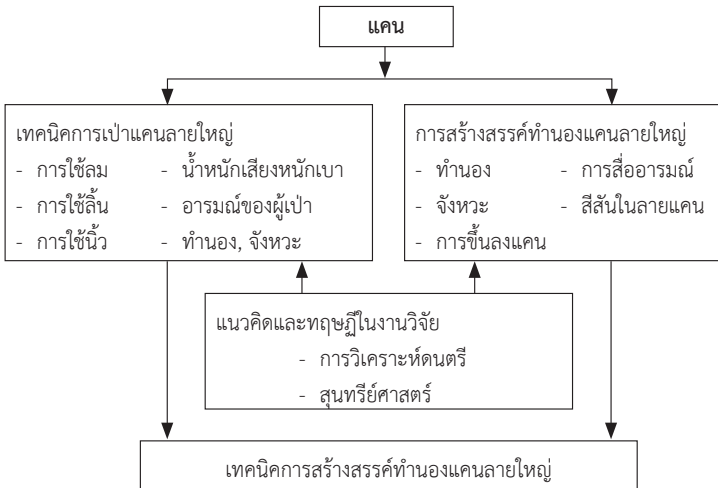
แคนเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญในการแสดงหมอลำทุกประเภท เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงหมอลำกลอน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบกับการลำกลอนด้วยศักยภาพทางเครื่องดนตรีที่สามารถปฏิบัติเสียงขึ้นคู่ที่คล้ายกับคอร์ดในดนตรีสากลคลอไปกับเสียงร้องได้อย่างลงตัว นอกจากนี้แล้ว แคนยังเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของการแสดงหมอลำในหลาย ประเภท โดยมีการพัฒนาตั้งแต่หมอลำหมู่ สุ่มอลำเพลิน และหมอลำซึ่งตามลำดับ รวมถึงการเป่าแคนเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น หมอลำผีฟ้า เป็นต้น (วินัย ใจเอื้อ, 2546) แคน มีลักษณะกลุ่มเสียง คล้ายบันไดเสียงสากล โดยเรียกว่าลายโดยการแบ่งประเภทแม่บทเป็น 5 ลาย ได้แก่ ลายใหญ่ ลายน้อย ลายโป้ซ่าย (นิ้วหัวแม่มือ) ลายสร้อย และลายสุดสะแนน ซึ่งลายแต่ละลายจะประกอบด้วยเพลงลูกบทซึ่งเป็นลักษณะทางทำนองที่พัฒนามาจากลายแม่บท (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526)

งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องเครื่องดนตรีแคน ยังขาดการศึกษาในด้านประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการเป่าแคนในลายต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ถึงวิธีการเป่าเทคนิคการเป่าแคนที่สร้างสรรค์ การสื่อถึงอารมณ์ด้วยจิตวิญญาณอย่างไรที่ส่งผลให้เกิดเสียงที่มีความไพเราะที่ประทับใจ อีกทั้งยังเป็นเครื่องดนตรีเอกลักษณ์ทางอีสานที่ควรอนุรักษ์ส่งเสริมไว้ ผู้วิจัยจึงมองเห็นปัญหาและสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องเทคนิคและการสร้างสรรค์ทำนองแคนลายใหญ่ เพื่อประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังและประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการเป่าแคนลายใหญ่
2. เพื่อสร้างสรรค์ทำนองแคนลายใหญ่

กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษา เฉพาะ ประวัติและผลงานการเป่าแคนสายใหญ่ ของศิลปินหมอแคน 2 ท่าน ได้แก่ นายบัวทอง ผาจง และ นายสมบัติ สิมหล้า

1.2 ด้านการศึกษาวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์ สำหรับการวิเคราะห์ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะเทคนิคการเป่าแคนสายใหญ่ เพื่อนำเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.3 ด้านระยะเวลาทำการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาเป็น 2 ปี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 สำหรับภาคสนาม

ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง ไมค์ กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว และ กล้องถ่ายภาพนิ่ง คอมพิวเตอร์ รวมถึงสมุดจดบันทึก

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide)

เป็นแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประสบการณ์ การฝึกหัด เทคนิคต่างๆ และสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

2.1.3 แบบสังเกต (Observation)

คือ การมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายแขนง

ผู้วิจัยได้จัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ไว้ 6 หมวดหมู่ดังนี้

2.2.1 ประวัติและผลงาน ศิลปิน

2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

2.2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเรื่องแคน

โดยเฉพาะลายแคนลายใหญ่

2.2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview Guide) แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ซึ่งสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา ประสบการณ์ การฝึกหัด เทคนิคต่างๆ ของหมอแคน โดยวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อาจจัดหมวดหมู่ แล้ววิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

2.2.6 วิเคราะห์และศึกษาเทคนิควิธีการเป่าแคน

โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาลายแคนจากหมอแคนบัวทอง ผาจวน และหมอแคนสมบัติ สิมหล้าทั้งสองท่านคือลายใหญ่หัวข้อดังนี้

ประวัติและผลงาน การใช้ลิ้นและลม การใช้นิ้ว อารมณ์ร่วมของผู้เป่าระหว่างบรรเลงแคนลายใหญ่หนักเสียงหนักเบา และความพลิ้วไหว จังหวะและทำนอง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยกำหนดประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ การใช้ลม การใช้ลิ้น การใช้นิ้ว การใช้ อารมณ์ในการเป่าแคนเพื่อเพิ่มสีสันความน่าสนใจ จังหวะและทำนองลายแคน

2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลงานสร้างสรรค์

นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ประวัติและผลงานรวมแบบวิเคราะห์และเรียบเรียงสร้างสรรค์ลายใหญ่ ขึ้นมาใหม่

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งประเด็นที่ศึกษากำหนดประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการเป่าแคนลายใหญ่ และ 2) เพื่อสร้างสรรค์การเป่าแคนลายใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการเป่าแคนลายใหญ่

สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทต่างๆ โดยมีประเด็นดังนี้ ประวัติและผลงาน การใช้ลม การใช้ลิ้น การใช้นิ้ว ความหนักเบาของเสียง อารมณ์ของผู้เป่า ทำนอง จังหวะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ประวัติและผลงาน นายสมบัติ สิมหล้า

นายสมบัติ สิมหล้า ชื่อเล่น บัติ วันเกิดจำวันที่ไม่ได้ เดือนเกิด ธันวาคม พ.ศ. 2507 ปัจจุบัน อายุ 44 ปี (ปีที่เก็บข้อมูลวิจัย) บ้านเกิด เลขที่ 22 บ้านวังโฮ ตำบลวังใหม่ อำเภอบริบูรณ์ จังหวัดมหาสารคาม บิดาชื่อ นายโปร่ง สิมหล้า มารดาชื่อนางบุตรี สิมหล้า เป็นบุตรคนสุดท้อง มีพี่สาว 3 คน พี่ชาย 2 คน นายสมบัติ สิมหล้า เล่าให้ฟังถึงอาการพิการตาบอดของตนเองว่า สมัยเป็นเด็กไม่ได้ตาบอดมาแต่กำเนิด โดยสาเหตุจาก อาการผิดปกติทางดวงตาเป็นโรคตาฟางร้องไห้แคงถึงเวลานอนก็จะร้องไห้จนตาเปียกเมื่อตื่นเช้าขึ้นมาก็มีขี้ตาเต็มขอบตาน้ำตาไหลเป็นประจำ พ่อแม่จึงรู้สึกกังวลไม่สบายใจจึงตามหมอมารักษา โดยหมอได้ใช้น้ำยาสมุนไพรที่ใช้หยอดสะดือมาหยอดตา ส่งผลให้ตามทั้งสองข้างบวมมีเลือดออกอักเสบ ในครั้งนั้นแม่และพ่อได้พยายามหาวิธีแก้ไขทุกวิถีทางแต่ก็สุดความสามารถจึงเป็นเหตุให้ดวงตาทั้งสองข้างบอดสนิทพิการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ด้านการศึกษา ด้วยนายสมบัติ สิมห้ำ มีความพิการทางสายตาดังแต่เด็ก จึงไม่สามารถไปเรียนได้ คุณพ่อ (โปรง สิมห้ำ) หมอแคนฝีมือดี จึงทำการฝึกแคนให้กับนายสมบัติ ด้วยหวังในการพึ่งพาเลี้ยงชีพในยามที่พ่อแม่ไม่อยู่ ในครั้งนั้น นายสมบัติ มีอายุเพียง 6 ขวบ โดยการเรียนแคนหก เป็นเครื่องเริ่มต้น แคนหก เป็นแคนที่มีขนาดเล็กมี 6 ลูกยาวประมาณ 40 เซนติเมตร การเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยขั้นตอนที่สอดคล้องกับความรักและชอบในเสียงแคน ส่งผลให้เริ่มเรียนกับแคนที่มีมาตรฐาน จากนั้นนายสมบัติ สิมห้ำ จึงได้ประกอบอาชีพเป็นหมอแคนที่มีความสามารถสูงโดยมีผลงานดังตาราง

ตารางที่ 1 ผลงานด้านดนตรีนายสมบัติ สิมห้ำ

ปี พุทธศักราช	รางวัล/กิจกรรม	จัดโดย
2520	ชนะเลิศการประกวดเดี่ยวแคน	สถานีวิทยุทหารอากาศมหาสารคาม
2527	ชนะเลิศการประกวดเดี่ยวแคนงานมรดกอีสาน	จัดโดยวิทยาลัยครูมหาสารคาม
2530	ชนะเลิศการประกวดเดี่ยวแคนงานสาวผู้ดีที่ราบสูง	วิทยาลัยคณาจารย์มหาสารคาม
2536	ชนะเลิศการประกวดเดี่ยวแคนงานตาดโตน	จังหวัดชัยภูมิ
2549	ชนะเลิศการประกวดเดี่ยวแคนงานใหม่	จังหวัดขอนแก่น
ไม่สามารถระบุได้	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษในการสาธิตการเป่าแคน	สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
ไม่สามารถระบุได้	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษสาธิตการเป่าแคน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ไม่สามารถระบุได้	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษสาธิตการเป่าแคน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ไม่สามารถระบุได้	ได้รับโล่จากฯท่านชิงชัยมงคลธรรม เป็นผู้ถ่ายทอดและอนุรักษ์มรดกอีสาน	ไม่สามารถระบุได้
ไม่สามารถระบุได้	ได้รับเชิญร่วมบรรเลงกับวงดนตรีแจ๊สจากญี่ปุ่นและฝรั่งเศส	ไม่สามารถระบุได้
ไม่สามารถระบุได้	ได้รับเชิญเป็นสมาชิกวงฟองน้ำของอาจารย์บุษแก๊สตัน	ไม่สามารถระบุได้

จากข้อมูลพบกิจกรรมบางกิจกรรม ไม่สามารถระบุ ปีพุทธศักราชได้ ซึ่งสะท้อนถึงกิจกรรมหรือรางวัลที่มากมายซึ่งยังมีอื่นๆ อีกมากมาย เหตุนี้เป็นการปรากฏการณ์ที่สำคัญของนายสมบัติ สิมหล้า ที่มีความสามารถสูงในด้านการเป่าแคน จนได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็น หมอแคนที่มีฝีมือ อีก 1 ท่านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการเป่าแคนลายใหญ่ของหมอแคนสมบัติ สิมหล้า

เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงวิธีการสร้างเสียงที่มีความไพเราะ หรือเทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการเล่นอย่างชำนาญ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่จะศึกษาที่กล่าวไปแล้วข้างต้นโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การใช้ลม การใช้ลมในการเป่าแคนจะใช้ลมลมเป่าเข้าออกตามปกติทั่วไป ซึ่งหากผู้เป่าแคนต้องการให้มีทำนองที่โดดเด่น ควรจะต้องใช้เทคนิคเฉพาะตนซึ่งต้องรักษาทำนองเดิมไว้และสามารถดูดลมเข้าได้โดยลมหายใจที่เป่าออกนั้นยังไม่หมด นอกจากนี้ยังสามารถรักษาทำนองแคนไว้ได้อย่างชัดเจนไม่หมดลมสามารถดูดลมเข้าได้ทันทีตามต้องการเพราะจะส่งผลให้ลายแคนนั้นชัดเจน

1.2.2 การใช้ลิ้น การใช้ลิ้นสำหรับกรปฏิบัติแคนนั้น ขึ้นอยู่กับ การกำกับควบคุมกล้ามเนื้อส่วนลิ้น หรือหมอแคนสามารถบรรเลงแบบอิสระ โดยไม่ต้องควบคุมลิ้นมากก็ได้ ดังนั้นเพื่อให้ทำนองหรือเสียงแคนที่ชัดเจน จะต้องควบคุมลิ้นไปตามทำนองเสียงแคนต่อเนื่อง

1.2.3 การใช้นิ้ว การใช้นิ้วสำคัญมากในการเป่าแคน ดังนั้นหมอแคนทุกคนต้องมีพื้นฐานที่ดีเพราะการใช้นิ้วในการเป่าแคนนั้นจะต้องควบคุมไปกับการใช้ลมการใช้ลิ้นถ้าหาก นิ้ว ลม ลิ้น ไม่สัมพันธ์กันเสียงแคนที่บรรเลงออกมาก็จะไม่ไพเราะเท่าที่ควร

1.2.4 ความหนักเบาของเสียง การควบคุมน้ำหนักเสียงหนักเบานั้น เป็นเทคนิคพิเศษส่วนบุคคลของหมอแคนแต่ละคน โดยมีความเหมาะสมของลายแคนซึ่งหมอแคนจะกำกับและควบคุมตามความสมดุลของเสียงแต่ละลาย ทั้งนี้ผู้เป่าสามารถเพิ่มสีสันในระหว่างการบรรเลงได้ หรือสร้างจุดเด่นด้วยการใช้น้ำหนักเพิ่มความดังเบาเพื่อสร้างความสนใจแต่ควรอยู่ในความพอดีไม่มากหรือน้อยเกินไป

1.2.5 อารมณ์ผู้บรรเลง การใช้อารมณ์ในการเป่าแคนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้แคนมีเสียงที่ไพเราะ นอกจากการมีพื้นฐานที่ดี การใช้ลม ลิ้น นิ้ว ควบคุมน้ำหนักเสียงแล้ว ยังต้องใช้อารมณ์ในการมีส่วนร่วมของการบรรเลงแคนให้ไพเราะ ดังนั้นการใช้อารมณ์ในการเป่าแคนนั้น มีส่วนทำให้ลายแคนนั้นสมบูรณ์ และส่งผลให้ผู้ฟังเข้าถึงอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

1.2.6 ทำนอง และ จังหวะ การเป่าแคนโดยการดำเนินทำนอง และจังหวะนั้น ผู้บรรเลงต้องใช้ทักษะค่อนข้างสูงเนื่องจาก จะต้องควบคุมทุกอย่างในการบรรเลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีทักษะการใช้ ลม ลิ้น นิ้วมือ ควบคุมน้ำหนักเสียงซึ่งผู้เป่าต้องหมั่นเพียรฝึกฝนทักษะเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อความคล่องแคล่วและไพเราะ

1.2.7 โครงสร้างลายแคนใหญ่ ลักษณะของลายแคนในท่อนกรีน คล้ายกับลายวัวขึ้นภู ในการเป่าแคนอ่านหนังสือใหญ่ และเป็นการเป่าแบบลมอิสระได้ รวมทั้งจังหวะผู้เป่าสามารถควบคุมเองได้ ในการเป่าอ่านหนังสือใหญ่นั้นจะไม่กำหนด จังหวะ สำหรับท่อนเดินแคนลายใหญ่ จะบรรเลงไปพร้อมกับจังหวะ จุดเด่น คือ มีการนำเสียงสัมพันธ์หรือเสียงกระด้างเข้ามาในการเล่นแคน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลงลายแคนของนายสมบัติ สิมห้ำ โดยการใช้โน้ตเสียง ฟา ซึ่งสร้างสีสันในเป็นอย่างดี

1.3 ประวัติและผลงาน นายบัวทอง ผาจวง

ชื่อเดิม นายบุญทอง ผาจวง ไม่มีชื่อเล่น เกิดเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2484 ที่อำเภอเพ็ญจังหวัดอุดรธานี บิดาชื่อ นายวันดี ผาจวง มารดาชื่อนางผิว ผาจวง เป็นบุตรคนที่ 6 มีพี่ 5 คน ได้แก่ 1) นางจันทิ สมมงคล 2) นางพุทธศรี ปุญณะสาร 3) นายชาติรี ผาจวง 4) นางกองมี ศรีแก้วตุง 5) นายบัวทอง ผาจวง และ 6) นายบัวทอง ผาจวง (หมอแคน) ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 3 ตำบลคำยบหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เบอร์โทรศัพท์ 089 - 5726655

ด้านการศึกษา จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังขานูเคราะห์อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2498 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2545 ได้ธรรมศึกษาชั้นโทในปี

พ.ศ. 2544 นายบัวทอง ผาจวง ได้เรียนการเป่าแคน เมื่อมีอายุ 8 ปี โดยมีคุณพ่อ นายวันดี ผาจวง (หมอแคน) ทำหน้าที่สอน โดยลายแรกที่เรียน คือ สุดสะแนน จุดเปลี่ยนในครั้งนั้นเป็นแรงบันดาลใจให้ นายบัวทอง ผาจวง มีความเพียรพยายามฝึกฝนการเป่าแคนให้เชี่ยวชาญส่งผลให้มีความชำนาญสามารถเป่าแคนประกอบการลำและเป่าเพื่อการฟังได้เป็นอย่างดี ประสบความสำเร็จในการเดี่ยว แคนจนมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของสังคม โดยมีผลงานดังตารางที่นำเสนอ

ตารางที่ 2 ผลงานด้านดนตรีนายบัวทอง ผาจวง

ปี พ.ศ.	ผลงาน/กิจกรรม	จัดโดย
2518	ชนะเลิศการประกวดเป่าแคน งานประจำปีทุ่งศรีเมือง	จังหวัดอุดรธานี
2532	ชนะเลิศการประกวดเป่าแคน งานประจำปีสวนสมเด็จพระย่า ท่าบ่อ	จังหวัดหนองคาย
2535	รองชนะเลิศการประกวดเป่าแคน งานดอกกล้าดวน	จังหวัดศรีสะเกษ
2538	รองชนะเลิศการประกวดเป่าแคน งานการท่องเที่ยวไทย	ห้างเซ็นทรัล
2541	ชนะเลิศการประกวดเป่าแคนชิงชนะเลิศ แห่งประเทศไทย	จังหวัดขอนแก่น
ด้านบริการสังคม และศิลปินรับเชิญ		
	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษในการสาธิตการเป่าแคน	สถาบันราชภัฏอุดรธานี
	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษสาธิตการเป่าแคน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษสอนและสาธิตการเป่าแคน	วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
	ได้รับเชิญเป็นวิทยากรสอนและเผยแพร่การเป่าแคนของ ชุมชนตำบลค่ายบกหวาน	อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
	เป็นแกนนำจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสาน	ตำบลค่ายบกหวาน
	เป็นวิทยากรสอนเป่าแคนประจำศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรี พื้นบ้าน	ตำบลค่ายบกหวาน
	เป็นวิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาหมอแคนน้อยให้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	โรงเรียนค่ายบกหวานโพนตาลวิทยา

จากข้อมูลตารางที่ 2 พบ รางวัลและกิจกรรมที่นายบัวทอง ผาจวง สะท้อนถึงความสามารถความเชี่ยวชาญความชำนาญ โดยความนิยมของสังคม ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่คู่กับความสามารถของศิลปิน กิจกรรมหลายอย่างที่มุ่งเน้นการเป็นวิทยากร การเป็นครูสอนลูกศิษย์มากมายส่งผลให้ นายบัวทอง ผาจวง เป็นหมอแคนอาชีพ ศิลปินที่มีเกียรติ และได้สร้างผลงานคุณงามความดีไว้เป็นที่ประจักษ์

1.4 ศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการเป่าแคนลายใหญ่ของหมอแคนสมบัติ สิมหล้า

นายบัวทอง ผาจวง เป็นหมอแคนที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ด้วยเทคนิคการบรรเลงแคนในลายต่างๆ ที่มีลีลาที่น่าสนใจ ซึ่งมีประเด็นในการศึกษาดังต่อไปนี้

1.4.1 การใช้ลม นายบัวทอง ผาจวง มีความแตกต่างจากหมอแคนท่านอื่นๆ โดยการเป่าที่มีความดังซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ลมมาก และหมอแคนท่านนี้จะมียุทธศาสตร์ในการเป่าลมเข้าออกได้เป็นอย่างดี

1.4.2 การใช้ลิ้น เป็นเรื่องที่สำคัญในการเป่าแคนและเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการสอนเนื่องจากเป็นเรื่องที่บอกกันได้ยาก ด้วยลิ้นเป็นอวัยวะภายในจึงเป็นอุปสรรคในการมองเห็น ดังนั้นการสอนจึงทำได้เพียงแนะนำตามหลักการ โดยให้ผู้เรียนค้นหาวิธีการที่ส่งผลให้เกิดเสียงต่างๆ หรือ คิดด้วยตนเองว่าชอบเสียงไหนแบบไหนเพื่อเป็นเทคนิคพิเศษส่วนบุคคล เพราะลักษณะทางกายภาพลิ้นของแต่ละคนไม่เหมือนกัน

1.4.3 การใช้นิ้ว หมอแคนแต่ละท่าน จะมีการใช้นิ้วที่แตกต่างกันไป เนื่องด้วยการถูกสอนมาที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งนิ้วควรมีความสัมพันธ์กับลมและลิ้นเพื่อกำหนดลมที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นการสร้างทำนองดังนั้นนิ้วต้องมีความคล่องแคล่วว่องไวอย่างเชี่ยวชาญ

1.4.4 ความหนักเบาของเสียง นายบัวทอง ผาจวง เน้นการสร้างเสียงดังอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเป่าแคนควรสร้างความน่าสนใจให้ผู้ฟัง ซึ่งเป็นลีลาที่น่าสนใจสำหรับการเป่าแคน

1.4.5 อารมณ์ผู้บรรเลง การเป่าแคนลายใหญ่ของนายบัวทอง ผาจวง ในแต่ละครั้งนั้นต้องใส่อารมณ์เข้าไปในลายหรือบทเพลง เนื่องจากลายใหญ่

ของท่านมีความแตกต่างจากหมอแคนท่านอื่นๆ โดยเฉพาะการเป่าเสียงดัง ซึ่งความขำขันจะส่งผลให้เกิดทักษะดังกล่าวนอกจากนี้สิ่งแวดล้อมที่เข้ามากระทบก็มีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่ออารมณ์ต่างๆ ด้วยเช่นกัน

1.4.6 ทำนอง และ จังหวะ ทำนองและจังหวะเป็นสิ่งที่นักดนตรีจะต้องมีในหัวใจอยู่แล้ว การเป่าแคนควรมีการเดินจังหวะและประสานเสียงให้เข้ากันอย่างไรเพราะกลมกล่อมน่าฟัง ซึ่งจังหวะนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่นักดนตรีทุกคนต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

1.4.7 วิเคราะห์โครงสร้างโน้ตแคนลายใหญ่ ลักษณะการบรรเลงแคนของนายบัวหอม ผาจวน คือ พบโน้ต 5 ตัวหลัก ได้แก่ ลา โด เร มี ซอล ซึ่งไม่มีโน้ต ฟา โดยการบรรเลงแบบเรียบง่ายและมีช่วงพักด้วยวิธีการลากเสียงในช่วงกลางเพลงเพื่อดำเนินทำนองซ้ำอีกรอบจนจบเพลง และ ไม่พบการอ่านหนังสือแคนช่วงที่ 2 ภายหลังจากการหยุดพักในช่วงกลาง จากนั้นก็จะเป่าดำเนินทำนองประกอบจังหวะของลายใหญ่ไปจนจบลายหรือเพลง

2. การสร้างสรรค์ลายแคนลายใหญ่

ในการสร้างสรรค์ลายแคน ผู้วิจัยได้ประพันธ์ลายแคน ที่มาจากการวิเคราะห์ทำนองของหมอแคนทั้งสองท่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 บันไดเสียง ประกอบด้วยโน้ต ลา โด เร มี ฟา ซอล ลา ที โด

---ล	----	----	---ล	----	---ล	----	---ล
----	----	-ลดล	มรดล	มลดล	ดมรด	ลรดล	รดมร
มรมล	ดรดม	รดลช	ลด--	-รชร	มรมร	มรดล	รด--
-รดล	รดลล	----	----	---ล	----	----	---ล
----	---ร	-ร-ด	----	ลดรด	----	ลดลล	รด-ม
-ดรม	ชม-ล	มลุ่มช	ดชลุ่ม	-ดรม	ชรมด	รมดล	มชรม
----	ลุ่มลุ่ม	ช-รด	ลดรด	ดรมช	---ช	มล-ช	รชรม
ชมรด	รม-ล	มชมด	รม-ล	มชมด	ดชมร	-ดชม	-รดด
ร-ชม	รดลล	-ดลม	---ล	-ดลร	---ล	-ดลล	---ล

-ดลม	----	ลุ่มชร	ชม-ม	--รร	-ด-ล	----	--ล
---ด	-ร-ม	---ล	---ด	-ร-ช	ลุ่มชม	รมรม	รมรม
-ล-ม	-รดล	-ร-ด	--รร	--มช	-รมช	ลุ่มลุ่ม	----
มรดล	----	---ล	----	---ล	----	-ลดร	มรดล
-รดล	-รดล	รดรล	----	---ล	----	---ม	---ม
-ม-ม	-ล-ม	-ล-ม	-ล-ม	-ล-ม	-ล-ม	-ล-ม	-ล-ม
-ล-ม	-ล-ร	-ล-ด	-ล-ม	รมชม	-ล-ร	ดลรด	-ล-ม
รมชม	-ลุ่มช	รมชม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	รมชม	ลุ่มลุ่ม	รมชลุ่ม
ลุ่มลุ่ม	รมชลุ่ม	มชมลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม	-รุ่มลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม	มชมลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม
รุ่มลุ่ม	ลุ่มชลุ่ม	-ม-ลุ่ม	มลุ่มลุ่ม	-ม-ลุ่ม	มลุ่มลุ่ม	-รุ่มลุ่ม	-ลุ่มลุ่ม
-ลุ่มช	-ลุ่มด	-ดลช	รมชม	รุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	-ดลรม	ลุ่มลุ่ม
-ลุ่มช	รมชม	-ล-ร	-ดลด	-ร-ร	-ดลด	-ล-ช	รมชล
-ดลร	ดลรด	-ร-ร	-ดลด	-ดลร	ชมรด	ลชมร	มดลร
ดลรมช	รมดล	-ม-ม	ลุ่มชร	-ม-ด	ลมดล	-ด-ท	-ด-ร
---ช	---ร	-ด-ท	-ด-ร	มชลุ่ม	ลุ่มชร	มชมลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม
-รุ่มลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม	-ม-รุ่ม	-ม-ลุ่ม	-ม-รุ่ม	-ม-ลุ่ม	-ม-รุ่ม	-ม-ลุ่ม
-ม-รุ่ม	-ช-ลุ่ม	-ม-รุ่ม	-ลุ่มลุ่ม	รุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	-ชุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม

-ชุ่มลุ่ม	รุ่มลุ่ม	-ชุ่มลุ่ม	รุ่มลุ่ม	-ม-รุ่ม	รุ่มลุ่ม	-ม-รุ่ม	ลุ่มลุ่ม
รุ่มลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม
ลุ่มลุ่ม	ลุ่มชร	มชลุ่ม	ลุ่มรม	รมชม	รมชม	รดลรม	รชรม
ลุ่มชร	ดลรด	-รดล	รดล	-ร-ร	-ดลด	-รดล	รลรด
-รดล	ชมรด	ลชมร	มดลร	ดลชม	รดลม	-มชม	รมชม
-ลุ่มช	ม-ม	ม-ม	ม-ม	ม-ม	ม-ม	ม-ม	ม-ม
-ม-ลุ่ม	-ม-ลุ่ม	-ม-ลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	-ดลด	ลุ่มลุ่ม	-รุ่มลุ่ม	-ลุ่มลุ่ม
รุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	-รุ่มลุ่ม	ชลุ่มลุ่ม	รุ่มลุ่ม	ลุ่มลุ่ม	ลุ่มชร	มชลุ่ม
ลุ่มชม	รมชม	รดลรม	รชรม	ลุ่มชร	ชมร	ดลรด	-รดล
รดล	-ล-ร	ดลรด	-ล-ช	รมชม	-ล-ร	-ดลด	-ดลม
รมชม	-ล-ร	-ดลด	-ดลม	รมชม	-ลุ่มช	-ชลุ่มช	-ชลุ่มช

ต.วังใหม่ อ.บรบือ จ.มหาสารคาม เป็นบุตรคนสุดท้อง มีพี่ 5 คน พี่สาว 3 คน พี่ชาย 2 คน บิดาชื่อ นายโป่ง สิมหล้ามารดาชื่อ นางบุตรดี สิมหล้า พิการเมื่อครั้งในวัยเด็ก ด้วยสาเหตุตาอักเสบ ไม่ได้รับการศึกษาจากระบบ จำเรียนการเป่าแคนจากบิดา ผลงานและรางวัลมีมากมายซึ่งเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเป่าแคนประกวดในหลายๆ รายการ รวมถึงการได้รับเชิญเป็นวิทยากรดนตรีการเป่าแคนในหลายสถาบันการศึกษา

การวิเคราะห์เทคนิคการบรรเลง นายสมบัติ สิมหล้า ลักษณะการใช้ลมในการเป่าแคน พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้ลมแบบอิสระ 2) การใช้ลมแบบจังหวะ 2/4 การใช้ลิ้น พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้ลิ้นแบบอิสระ 2) การใช้ลิ้นในจังหวะ 4/4 สำหรับการใช้นิ้ว มีความแตกต่างจากหม้อแคนท่านอื่นๆ ในส่วนการใช้นิ้วมือข้างขวา จะใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางเพียงสองนิ้วนี้เท่านั้น ส่วนน้ำหนักเสียงความดังเบา นั้น พบในหลายแคนหลายใหญ่ 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงเกริ่น และช่วงที่ 2 ช่วงอ่านหนังสือ อารมณ์การเป่าแคน ช่วงที่มีการใช้อารมณ์ที่มากเป็นพิเศษ คือ ช่วงอ่านหนังสือ สำหรับทำนองและจังหวะ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเทคนิคในการปฏิบัติเครื่องในหลายๆ เรื่อง โดยส่วนมากจะเน้นเรื่องการเป่าโน้ตได้ตามจังหวะที่ลงห้องเพลง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการนับจังหวะแบบ 4/4

ประวัติและผลงาน นายบัวทอง ผาจวง เกิดวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2484 อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี บิดาชื่อ นายวันดี ผาจวง มารดาชื่อ นางผิว ผาจวง เป็นบุตรคนสุดท้อง มีพี่ 5 คน อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 3 ตำบลคำยบกวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จบการศึกษาระดับสูงสุด ธรรมศึกษาชั้นโท ในปี พ.ศ. 2544 มีผลงานได้รับรางวัลในการแข่งขันการเป่าแคนมากมาย เช่น ในปี พ.ศ. 2541 ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดเป่าแคนชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ณ จังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้แล้วยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรสอนการเป่าแคนในหลายสถาบัน

การวิเคราะห์เทคนิคการบรรเลง นายบัวทอง ผาจวง ใช้ลมแบบเสมอจังหวะ ไม่ตกไม่ช้าไม่เร็วปานกลาง โดยจะควบคุมลมไปเรื่อยในขณะที่บรรเลง มีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากนายสมบัติ สิมหล้า คือ การใช้ลมที่แรงกว่า ส่งผลให้เกิดความแตกต่าง

การใช้ลมแบบจังหวะ 4/4 เป็นการดำเนินทำนองอย่างต่อเนื่องโดยจะมีช่วงพักทำนองบ้างเพื่อนำไปสู่ท่อนใหม่ การใช้ลิ้นเป็นการปฏิบัติแบบเสมอดันเสมอปลายเว้นแต่ในช่วงเกริ่นขึ้น และก่อนที่จะลง ซึ่งอยู่ในอัตราจังหวะ 4/4 และ 2/4 การใช้นิ้วพบลักษณะนิ้วที่เหยียดตรง ซึ่งวางนิ้วเหมือนกับหมอแคนท่านอื่นๆ ความหนักเบาของเสียง พบการใช้น้ำหนักเสียงดังเบาในช่วง เป่าเกริ่นขึ้นหลายและช่วงที่จะจบหลายแคน สำหรับในช่วงดำเนินทำนองเป็นการเป่าแบบน้ำหนักปกติ อารมณ์ในการเป่าการแสดงออกถึงการใช้อารมณ์สุนทรีย์ในการเป่าคือการหลับตาซึ่งเป็นวิธีการสื่อถึงจินตนาการของอารมณ์เพลงที่สะท้อนออกมาได้อย่างชัดเจน ทำนอง และจังหวะสำหรับหมอแคนท่านนี้ สร้างทำนองที่มีความแตกต่างกับหมอแคนท่านอื่นๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น สำหรับจังหวะนั้น ท่านจะบรรเลงในจังหวะ 4/4 พบการใช้เทคนิคการดึงจังหวะให้ช้าลงในช่วงที่จะจบหลาย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาในแต่ละประเด็น และนำผลมาอภิปราย ในแต่ละประเด็น ซึ่งเป็นลักษณะการเปรียบเทียบเทคนิควิธีการเป่าของหมอแคนทั้งสองท่าน และนำเสนอการสร้างสรรคหลายแคนหลายใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์หลายแคนหลายใหญ่ มีความเชื่อมโยงทางด้านทำนองที่ผ่านการวิเคราะห์ ทำนองจากหมอแคนทั้งสองท่าน โดยผู้วิจัยได้สร้างบันไดเสียงดังที่นำเสนอไปแล้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับบันไดเสียงทำนองของทั้งสองท่าน
2. การใช้ลม จากการวิเคราะห์ พบ การใช้ลมที่เจาะจงในประเด็นใดมากเกินไปเป็นการเป่าในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับทำนอง ซึ่งมีข้อสังเกตว่าลมเข้า และ ลมออก จะเปลี่ยนเป็น 2 ห่อง ต่อ 1 ครั้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงยึดหลักการนี้เป็นแบบ คือ ดุดลงเข้าและเป่าลมออก สลับคราวละ 2 ห่องเพลง
3. การใช้ลิ้น ผู้วิจัยได้กำหนดการใช้ลิ้นเป็นจังหวะ โดยใช้ลิ้นขึ้นและลงเป็นจังหวะ 4/4 และจะใช้ลิ้นอิสระเฉพาะตอนหลายแคนหลายใหญ่อ่านหนังสือ
4. การใช้นิ้ว เนื่องจากหมอแคนทั้ง 2 ท่าน มีการวางนิ้วที่แตกต่างกัน การใช้นิ้วกดลูกแคนทางด้านมือขวาของผู้บรรเลง เป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยได้

ออกแบบการใช้นิ้วในรูปแบบกลางๆ เพื่อเอื้อให้คนฝึกเป่าเข้าใจและปฏิบัติง่าย โดยใช้อุบัติโน้ต ลา โด เร มี ซอล

5. ความดังเบาของเสียง ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเป่าเสียงเบามาใช้ในช่วงอ่านหนังสือ และช่วงเดินทำนองแคน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์จากวิธีการของหมอแคนทั้ง 2 ท่าน

6. อารมณ์เพลงผู้บรรเลง ในการบรรเลงแคน อันดับแรกก่อนเป่าแคนต้องทำจิตใจให้ตั้งวางใจแจ่มใสพร้อมที่จะบรรเลงแคน โดยเฉพาะช่วงกลายแคนอ่านหนังสือชิ้นนั้นหมอแคนจะต้องใช้ทั้งฝีมือเทคนิคต่างๆ และอารมณ์เข้าไปอยู่ในช่วงนั้นอีกด้วย

7. ทำนอง และ จังหวะ สร้างสรรค์ได้นำทำนองการบรรเลงของอาจารย์ทั้งสองท่านมาประพันธ์ขึ้นมาใหม่โดยให้ตัวโน้ตลงตามห้องเพลง เพื่อจะง่ายในการแกะโน้ตแคนลายใหญ่ และผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ในภายภาคหน้า อีกทั้งเรื่องของจังหวะผู้สร้างสรรค์จะยึดหลักจังหวะของดนตรีสากล เป็นจังหวะ 4/4 เพื่อให้ลงห้องโดยไม่ขาดจังหวะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นวิทยาทานในการฝึกหัดแคนและการสร้างสรรค์ลายแคนหรือดนตรีพื้นบ้านได้

1.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในสายอาชีพในรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรีเพื่อเป็นการพัฒนาวงการดนตรีอีสานต่อไปได้

1.3 สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนการเป่าแคนและในส่วนของการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านเพื่อพัฒนาองค์ความรู้แก่นักศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

2.1 ศึกษาในเรื่องการการสร้างสรรค์ลายแคนประกอบหมอลำแบบอย่างละเอียดและลึกซึ้งขึ้น

2.2 ศึกษาในเรื่องของการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านร่วมสมัย รวมทั้ง
ในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). **ดนตรีพื้นบ้านอีสาน**. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สมจิตร พ่วงบุตร. (2531). สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการส่งเสริมและเผยแพร่ นาฏศิลป์และดนตรีพื้นบ้าน. ใน **แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย**. (หน้า 17-23). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธรรมจักร พรหมพวย. (2544). กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงชุด Meta Selfie ฉุยฉาย. **นิเทศสยามปริทัศน์**, 16(21), 90-96.
- วินัย ใจเอื้อ. (2546). แนวทางการสืบทอดและพัฒนาการขับขิม เมืองทุละคม แขวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. **วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม**, 10(21), 100-116.